

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
науково-методичним центром
практичної психології і соціальної роботи
Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
«___» _____ 20__ р.
Протокол № _____
Завідувач науково-методичного центру
практичної психології і соціальної роботи
_____ О.В. Хмелева-Токарева
(підпис)
Реєстраційний № _____

ПРОГРАМА
«ЗАБАВЛЯНКИ НА ДОЛОНЯХ»

Автор-упорядник:
психолог-методист ЗДО №303
Дніпровського району м. Києва
Чекстере Оксана Юріївна

I. Пояснювальна записка

Постійно зростаючі темпи і масштаб перетворення навколишнього середовища, які набувають в умовах інформаційного суспільства глобальний характер, а також ускладнення і зміна форм взаємодії людей в сучасному суспільстві зумовили динамізм соціальних процесів, значно ускладнили процес адаптації людини до середовища і пред'являють до неї підвищені вимоги. Вже у дошкільному віці дитина повинна уміти узгоджувати свої дії з партнерами по спільній діяльності, відчувати межі прийнятної активності та дистанції, самостійно встановлювати та підтримувати особисті контакти з однолітками та дорослими, поважати чужий вибір, вміти розв'язувати конфліктні ситуації, реально оцінювати ставлення інших людей до себе та свій статус у групі однолітків.

Саме перші роки життя дитини є фундаментом формування її особистості. В цей період закладаються основи таких якостей, як компетентність, самостійність, творчість.

Визначальними умовами у розвитку особистості дитини є соціальні умови її життя, навчальний вплив і вплив навколишнього середовища, організація життя в цілому. При цьому найголовнішим є педагогічний вплив, який багато в чому визначає розвиток дитини.

Емоційне спілкування дорослого з дитиною закладає в ній почуття довіри до людей, навколишнього світу. В подальшому це спілкування обумовлює її дружелюбність, комунікативність. Тому одним з найважливіших напрямків сучасного розвитку суспільства є гуманізація освітньої системи. Цей напрям передбачає посилення інтересу до дитини і ставить завдання - розвиток цілісного особистісного світосприймання.

Як відомо, процес навчання має у своїй основі фізіологічну діяльність мозку. Отже, успіх педагогічної роботи буде залежати від того, в якому обсязі, без перенавантаження і перевтоми, в ній будуть використовуватися фізіологічні можливості мозку.

Вченими доведено, що найефективнішим є використання впливу рухової активності та позитивних емоцій, які тонізують мозок. Чим більше дрібні рухи підвладні руці, тим ліпше прогресує розвиток розумової діяльності.

Рухи пальців і кисті рук дитини мають особливу розвивальну дію. Регулярні вправи з пальцями поліпшують пам'ять, розумові здібності дитини, усувають її емоційне напруження, поліпшують діяльність серцево-судинної і травної систем, розвивають координацію рухів, силу та спритність рук, підтримують життєвий тонус.

Щоденний масаж кисті, пальчикові вправи і заняття з оволодіння мовою пришвидшують її розвиток на три-чотири тижні вже в першому півріччі другого року життя. Розвиток дрібних рухів пальців рук передують появі артикуляції складів. Отже, рухова активність кисті збільшує запас слів, сприяє їх осмисленому використанню. Завдяки розвитку пальців у мозку формується проєкція «схеми людського тіла», а мовленнєві реакції безпосередньо залежать від тренуваності пальців.

Особливого значення у ранньому віці набуває мовлення, коли воно виникає, починає розвиватися і разом з ним розвивається психіка дитини.

З мовленням пов'язані розвиток сприйняття і мислення, обумовлене спілкуванням з дорослими. Мовлення опосередковує весь технічний розвиток дитини раннього віку.

Оволодіння мовленням передбачає опанування рідною мовою, вироблення вміння користуватися нею як засобом питання навколишнього світу і себе, засвоєння набутого людством досвіду, саморегуляції, спілкування і взаємодії людей.

Раннє дитинство є сензитивним періодом для засвоєння мовлення. У цей час воно відбувається особливо легко і вносить принципові зміни у поведінку дитини, психічні процеси (сприймання, мислення та ін.). Потреба в мовному спілкуванні розвивається у дитини не сама по собі, а через спілкування з дорослим з приводу предметної діяльності, у якій створюються основи для

засвоєння значення слів, їх зв'язку з образами предметів і явищ навколишнього світу.

Одним з видів активного спілкування дорослих з дітьми за допомогою художнього слова, що розвиває рухи та мислення, викликає жвавість, бадьорість та радісний настрій, є забавлянки (потішки, утішки). Це — коротенькі пісеньки або віршики, поєднані із своєрідними вправами і покликані зміцнити дитину фізично та підтримувати веселий настрій. Зв'язок текстів і рухів інколи впливає із самого змісту забавлянок, але частіше визначається традицією виконання.

Забавлянки, супроводжувані рухами, не лише розважають дитину, тішать її своєю милозвучністю, а й розвивають її мову. І саме з характером дитячого мовлення, з тим, що діяльність дитини у ранній період відбувається за допомогою дорослого, пов'язане часте використання в забавлянках діалогу.

Ще здавна ці твори, як і більшість колискових пісень, зверталися до предметів, доступних дитячому погляду, заповнювалися діями, знайомили з основними господарчими заняттями членів сім'ї. Світ дитячих забавлянок — традиційне село, хата, подвір'я, родина. У сюжетах, де діють привабливі для дитини птахи й тварини, уславлення праці розраховане на можливості дитячого розуміння. Повторюваність у поєднанні із змінами ритмічного малюнка, жести, інтонація — все разом сприяє зосередженню дитячої уваги на художніх творах, які допомагають духовному й інтелектуальному зростанню дитини.

Народне поетичне слово необхідне не лише дітям, а й дорослим, щоб висловити дітям свою любов, ніжність і піклування, віру в здоровий ріст, красу, силу, кмітливість. Святе ставлення до дитинства звучить в підтексті цих маленьких творів; вони пройняті любов'ю до дитини.

Зважаючи на виховний, пізнавальний та естетичний потенціал фольклору як своєрідного мистецтва, ми вирішили ввести ознайомлення з елементами народної культури пестування (забавлянками, колисанками, утішками, пальчиковими іграми) до варіативної частини освітньої програми нашого дошкільного закладу у формі **гурткової роботи**.

Заняття гуртка плануються з дітьми **раннього і молодшого дошкільного віку** з вересня по квітень двічі на тиждень протягом 15-ти хвилин. Загальна кількість годин – 9, кількість занять – 36.

Основною метою гурткової роботи є: ознайомлювання вихованців із різними жанрами українського фольклору; залучати дітей до споконвічних національних цінностей у процесі ознайомлення з малими формами української народної творчості (забавлянками, закличками, колисковими), народними іграми; вчити розігрувати зміст окремих забавлянок, потішок у діалогічно – ігровій формі, передавати інтонаційні відтінки мови: жести, рухи, міміку. Розвивати інтерес до ігор – драматизацій. Виховувати у дітей повагу до родини, викликати позитивні емоції, бадьорий настрій.

Гурткова робота дає змогу розв'язувати низку освітніх **завдань**, зокрема:

- розвивати пізнавальні психічні процеси дошкільників;
- формувати навички спілкування та колективної творчості;
- збагачувати, активізувати мовлення дітей;
- реалізовувати творчий потенціал;
- розвивати почуття ритму, образне мислення;
- гармонізувати психоемоційний стан;
- удосконалювати дрібну моторику;
- формування емоційної сприйнятливості та розуміння літературних творів, духовного світогляду та всебічного розвитку особистості кожної дитини;
- виховувати естетичний смак, любов до всього живого, довіру та повагу до дорослого.

Структура гурткових занять

Програма включає 9 блоків, із розрахунку, що на освоєння одного блоку доводиться 4 заняття – 1 календарний місяць. Кожен блок складається з забавлянки, 4-5 пальчикових ігор, пісеньки-масажика та віршованої руханки. Мета пальчикових ігор в кожному блоці:

ознайомлення дитини з будовою власного тіла, родинним побутом, життям тварин, порами року.

У перші два тижня місяця діти розучують забавлянку та пальчикові ігри, на третій тиждень припадає практикування пісеньки-масажика, на четвертому тижні освоюють віршовану руханку і повторюють попередній матеріал.

Всі вправи виконуються повільно, від трьох до п'яти разів, спочатку однією, потім другою рукою, а на закінчення – обома разом. Педагог стежить за правильною поставою кисті руки дитини і точністю переходу від одного руху до іншого. Вказівки мають бути спокійні, доброзичливі, чіткі, а міміка педагога - максимально виразною.

Кожна зустріч складається з ритуалу початку і закінчення заняття.

Перед пальчиковою грою з дитиною можна обговорити її зміст, відразу при цьому відпрацьовуючи необхідні жести, комбінації пальців, рухи. Це не тільки дозволить підготувати малюка до правильного виконання вправи, а й створить необхідний емоційний настрій.

Педагог виконує вправу разом з дитиною, при цьому демонструючи власну захопленість грою. При наступних проведеннях ігор діти нерідко починають говорити текст частково (особливо початок і закінчення фраз). Поступово текст завчається напам'ять, діти вимовляють його цілком, співвідносячи слова з рухом. Освоївши дві або три вправи, поступово замінюємо їх новими.

Види робіт:

1. Інформативно-рецептивні: словесні, наочні, практичні (ігрові вправи).
2. Репродуктивні (ігри).
3. Пошукові (творчі, групові форми роботи).

Очікувані результати роботи:

- поліпшення фонематичного слуху дитини: уміння розрізняти звуки, близькі за звучанням, ритмічність і плавність мови, її інтонацію та виразність, вловлювати підвищення та зниження голосу;

- розширення словникового запасу;
- уміння співпереживати героям творів, домовляти слова та нескладні для відтворення фрази;
- уміння читати напам'ять забавлянки, колискові, супроводжуючи їх відповідними рухами;
- позитивні зміни у спілкуванні з однолітками, дорослими;
- зміцнення кістково-м'язової системи, розвиток спритності, поліпшення координації рухів.

Підсумком у реалізації програми гуртка є підвищення мовної активності дітей.

II. Навчальний план занять гуртка «Забавлянки на долонях»

№ Блоку	Тема заняття	Кількість годин	Кількість занять
1.	Забавлянка «Сонечко, сонечко» Пальчикова гра «Гулі,гулі» Пальчикова гра «Окуляри баби Галі» Пальчикова гра «Кую, кую чобіток» Пальчикова гра «Малесенькі ніжки» Пальчикова гра «Заєць косив» Пісенька- масажик «Два півники» Віршована руханка «Ми лісочком йшли»	1	4
2.	Забавлянка «Молодці» Пальчикова гра «Мию руки» Пальчикова гра «Їжачок» Пальчикова гра «Спечем хлібчик» Пальчикова гра «Летіла бджола» Коліскова «Котику сіренький» Пісенька- масажик «Кра, ворона, кра» Віршована руханка «Трава - низенька-низенька»	1	4
3.	Забавлянка «Коза» Пальчикова гра «Чопулята» Пальчикова гра «Іди, іди, дощику» Пальчикова гра «Черепаха» Пальчикова гра «Ворона» Пісенька- масажик «Коточку, де ти був?» Віршована руханка «Поїзд наш поїхав далі»	1	4
4.	Забавлянка «Мишка» Пальчикова гра «Сорока-білобока» Пальчикова гра «Борщик»	1	4

	Пальчикова гра «Курочка» Пальчикова гра «Зустріч» Пісенька- масажик «Ладки, ладоньки, ладусі» Колядка «Коляд, колядниця» Віршована руханка «Виринай-но, рибко, близько!»		
5.	Забавлянка «Мак» Пальчикова гра «Зайчик взимку» Пальчикова гра «Котик і мишка» Пальчикова гра «Наші пальчики ідуть» Пальчикова гра «Зайчик-пострибайчик» Пісенька- гойдалка «Гойда, гойдаша» Віршована руханка «Гноми зранку в ліс пішли»	1	4
6.	Забавлянка «Млинці» Пальчикова гра «Пальчику, пальчику, де ти бував?» Пісенька- масажик «Ой чук-чуки» Пальчикова гра «Без рушника» Пальчикова гра «Нічна квітка» Пальчикова гра «Млинці» Пісенька- масажик «Тосі-тосі» Віршована руханка «Ходить котик по травичці»	1	4
7.	Забавлянка «Дибки, дибки» Пальчикова гра «Коники» Пальчикова гра «Ходить зайчик по капусті» Пальчикова гра «Оладки» Пальчикова гра «Верба і рак» Пісенька танцювальна «А в горобейка» Віршована руханка «Ось іде до нас весна»	1	4
8.	Забавлянка «Гуси» Пальчикова гра «Равлик у будиночку сидить» Гукалка «Котик з хати вибіг» Пальчикова гра «Кульбаба» Пальчикова гра «Багатоніжки» Колискова «Ой ходить сон коло вікон» Віршована руханка «Ми - берізки і кленці»	1	4
9.	Забавлянка «Їхав собі пан» Пальчикова гра «Метелики» Пальчикова гра «Рибка» Пальчикова гра «Гостинці для друзів» Пальчикова гра «Гусениця» Пісенька для купання «Купалися ластів'ята» Віршована руханка «Ягіл, ягіл, ягілочка»	1	4
	Всього:	9	36

III. Основна частина

I Блок вправ

Забавлянка «Сонечко, сонечко»

Вийди, вийди, сонечко,

На дідове полечко,

На бабине зіллячко,

На наше подвір'ячко.

На бабине зіллячко,

На наше подвір'ячко,

На весняні квіточки,

На маленькі діточки.

Там вони граються,

Тебе дожидаються.

Там вони граються,

Тебе дожидаються.

Вийди, вийди, сонечко,

На дідове полечко,

Там побачиш п'ять овечок

І баранчика між ними

Із ріжками золотими,

Із ріжками золотими.

Пальчикова гра «Гулі, гулі»

Мета: викликати позитивні емоції, гарний настрій, підбадьорити дитину.

Імітуємо політ пташок.

Гулі, гулі полетіли,

На голівку гулі сіли.

Ручки опускаємо на голівку.

Сиділи, сиділи

Знову полетіли.

Продовжуємо показувати політ пташок.

Пальчикова гра «Окуляри баби Галі»

Мета: розвиток дрібної моторики, диференційованість рухів обох рук.

Розводимо ручки в сторони, виражаємо подив.

— Що за лихо в Галі?

— Загубила окуляри.

Перебираємо пальчиками по столу.

окуляри враз знайду —

Складаємо з великого і вказівного пальців обох рук кола.

Підносимо до очей, зображуючи окуляри.

Їх із пальчиків складу.

Пальчикова гра «Кую, кую чобіток»

Мета: емоційно передавати діалог героїв, виконувати відповідні рухи, жести.

Указівним пальчиком правої руки постукуємо по всій долоні лівої.

Кую, кую ,чобіток!

Подай, бабцю, молоток.

Не подаси — молотка,

Не підкую чобітка.

Молоток - срібненький, (указівним пальчиком лівої руки

Чобіток – золотенький постукуємо по всій долоні правої).

Пальчикова гра «Малесенькі ніжки»

Мета: розвиток дрібної моторики пальців рук, стимулювання мовної активності.

Малесенькі ніжки швидко край доріжки:

Туп-туп-туп (указівним і середнім пальцями швидко перебираємо, імітуючи біг).

А великі ноги мляво край дороги:

Туп-туп-туп (ті самі дії виконуємо повільно).

Малесенькі ніжки бігли вздовж доріжки:

Туп-туп-туп (тепер швидко).

А великі ноги бігли вздовж дороги:

Туп-туп-туп (і знов повільно).

Гра «Заєць косив»

Мета: закріплювати назви тварин, розвивати координацію рухів

Заєць косив, заєць косив (імітуємо рухи косаря),
лисиця згрібала (долоньки докупи),
павук метав у копицю (ручєнята вгору і вниз),
а муха топтала (тупотімо ніжками).

Пісенька- масажик «Два півники»

Наспівуючи пісню, гладять дитину по спинці

Два півники, два півники

Горох молотили,

Дві курочки-чубарочки

До млина носили.

Цап меле, цап меле,

Коза насипає,

А маленьке козенятко

На скрипочку грає.

(імітуємо гру на скрипці)

Танцюй, танцюй, козуленько,

Ніженьками туп, туп (тупотимо ніжками)

Татусенько з матусею

Принесуть нам круп, круп.

А вовчок-сірячок з лісу виглядає,

Та на біле козенятко скоса поглядає.

А сова із дупла очима луп, луп:

-Якби мені не діточки, то я пішла туп, туп.

Віршована руханка «Ми лісочком йшли»

Ми лісочком йшли (ходьба на місці),

Грибочок знайшли,

Нагнулись, підняли (нахиляння тулуба вперед),

У кошик поклали

І далі пішли (ходьба на місці).

Ми лісочком йшли,
Малинку знайшли.
Дотягнулись, зірвали (потягування),
У кошик поклали
І далі пішли (ходьба на місці).

II Блок вправ

Забавлянка «Молодці»

Повторюємо рухи за віршем.
Ляскаємо ручками: лясь-лясь-лясь.
Скачемо на конику: брязь-брязь-брязь.
Летимо, як птахи: шусь, шусь, шусь.
Як повзуть комахи: хресь-хресь-хресь.
Поскакав горобчик: цінь-цінь-цінь.
Мама і синочок – молодці.

Пальчикова гра «Мию руки»

Мета: удосконалювати навички самостійного миття рук, закріплювати послідовність виконання процедури.

Мию я водою, мию й без води.
Нехай будуть мої руки чистими завжди.
Імітуємо струшування краплинок у такт промовляння.
Бризки! Бризки! Розлетілись
Водяні краплинки .
І стікають уже краплі з мокрої дитинки.
Імітуємо витирання долонь рушником.
А тепер я витираюсь
Рушником махровим.
Буду я завжди чистеньким,
Міцним і здоровим.

Пальчикова гра «Їжачок»

Мета: розвиток дрібної моторики, загальної координації та пластичності рухів.

Перехрещуємо пальці в замок і піднімаємо
то вгору, то вниз у такт промовляння.
Їжачок - хитрячок, голочки гостренькі,
Кулаком лівої руки й долонею правої
показуємо «грибок», а потім притиснутими руками
та розведеними в сторони кистями — «дубок».
Ось грибочки під дубком
Він збира маленькі.
Перебираємо пальчиками по столу.

Пальчикова гра «Спечем хлібчик»

*Мета : вчити дітей виконувати певні нескладні ролі, наслідуючи поведінку
дорослих, сприяти розвитку дрібної моторики.*

Ритмічно стискаємо і розтискаємо кулачки.
Спечем, спечем хлібчик
Дітям на обідчик.
Зі стиснутих кулачків по одному випростовуємо пальчики.
Найбільшому — хліб місити,
А тобі — воду носити,
А тобі — в печі палити,
А тобі — дрова рубати,
А малому — замітати.
«Танцюємо» пальчиками по столу.
Тільки хлібчик спекли — танцювати почали.
Це робота не легка - витинати гопака!

Пальчикова гра «Летіла бджола коло чола»

*Мета: викликати позитивні емоції, розвивати імпресивне мовлення та звуконаслідування,
навчити показувати частини обличчя.*

Примовляємо торкаючись окремих частин обличчя
Летіла бджола
коло чола – бумц!
Летіла оса коло носа – бумц!

Летіла мушка

коло вушка – бумц!

Летів жук, в очко – бух!

Колискова «Котику сіренький»

Котику сіренький,

Котику біленький,

Котку волохатий,

Не ходи по хаті.

Не ходи по хаті,

Не буди дитяти,

Дитя буде спати,

Котик воркотати.

Ой на котка воркота,

На дитину дрімота...

Пісенька- масажик «Кра, ворона, кра»

Трьома пальцями правої руки легенько пощипуємо тильний бік долоньки, робимо ручками коливальні рухи вгору-вниз.

Кра, ворона, кра!

На припічку сиділа,

Дітям кашу варила.

Ідіть дітки по тріски,

Дам вам кашки по трошки.

Перебираємо і легенько потискуємо кожен пальчик, починаючи з великого

Цьому дала, цьому дала,

Цьому дала, цьому дала,

А цьому не дам!

Він діжі не місив,

Він води не носив,

Він у печі не палив,

То йому не дам.

Віршована руханка «Трава - низенька-низенька»

Трава - низенька-низенька, (*присісти*)
Дерева - високі-високі (*потягнутися*)
Вітер дерева колише, гойдає, (*нахили тулуба*)
То вправо, то вліво хитає,
То вперед, то назад, то вниз пригинає.
Птахи летять, відлітають, (*помахати руками, як крилами*)
А діти тихенько на килимок сідають .

III Блок вправ

Забавлянка «Коза»

Вранці вийшов дід із хати,
Імітуємо ходу двома пальцями.
Дивиться – коза рогата.
Показуємо двома пальцями різки кози.
Ось так кізонька стрибала,
Постукуємо пальцями однією руки ро іншій.
Ось так різки показала,
Знову показуємо різки.
Перекинула корито,
Долоньки повертаємо донизу.
Дід пішов козу сварити.
Сваримося вказівним пальцем.

Пальчикова гра «Чопулята»

Мета: розвивати дрібну моторику пальців рук.

Перебираємо вказівним і великим пальчиками по столу,
імітуючи ходьбу.
Чопу-чопу-чопулята,
Ви — маленькі ноженята.
Чопу-чопу від колиски,
До рудої кицьки Лиски.

Пальчикова гра «Іди, іди, дощику»

Мета: ознайомлення дітей зі стародавньою народною закличкою до дощу, уточнення рухів пальців рук.

Іди, іди , дощику,
Перебираймо усіма пальцями
Зварю тобі борщику,
робимо кругові рухи
в череп'янім горщику,
тобі каша, а нам борщ,
щоб ішов густенький дощ.
Знов перебираймо усіма пальцями
Крап-крап!

Пальчикова гра «Черпаха»

Мета: розвивати дрібні моторні навички, допомагати передавати рухи, пов'язані із образом черепахи.

Напівзігнутою долонею рухаємо по столу.
Повзла по полю Черпаха.
Зображуємо «тремтіння» черепахи.
І тремтіла вся від страху.
Постукуємо подушечками вказівного і великого пальців
одна об одну — «покушування».
Черпаха : Кусь! Кусь! Кусь!
Заперечно хитаємо вказівним пальцем.
Я нікого не боюсь!

Пальчикова гра «Ворона»

Мета: вчити дітей інтонаційно передавати голоси героїв та імітувати їх рухи.

Указівним і великим пальцями зображуємо дзьобик ворони та промовляння нею слів.
— Кар! — Ворона говорила.
— Кар! Кар! Кар! Я маю крила,
Хоч мала, та вчусь літати,
Можу зараз показати.
Імітуємо долонями політ ворони.

Пісенька- масажик «Коточку, де ти був?»

Мета: привчати дитину слухати мову співбесідника, вести діалог.

Гладимо обличчя й примовляємо

- Коточку, де ти був?
- У коморці.
- Що там робив?
- Молочко пив.
- А мені залишив?
- Забувся.
- Апчхи! Апчхи! Апчхи! Апчхи!

Віршована руханка «А поїзд наш поїхав далі»

Потягнулися до сонечка дерева (руки підняти вгору, потягнутися),
Подув вітер (нахиляння тулуба з піднятими догори руками, гойдаємо руками),
А поїзд наш поїхав далі (колові рухи руками, зігнутими у ліктях).
Чух-чух-чух!

IV Блок вправ

Забавлянка «Мишка»

Мишка-мама рано-зранку

Лівою долонькою накриваємо праву долоньку і навпаки.

Свіжий хлібчик до сніданку

Пече-пече, випікає, Любих діток пригощає :

- Їжте, дітки, хліб з медком,

Згинаємо один пальчик у кулак.

- Їжте кашу з молоком,

Згинаємо наступні пальчики в кулак.

І сметанки, і млинці,

Ви у мене – молодці!

Підносимо обидва кулачки вгору.

Пальчикова гра «Сорока-білобока»

Мета: розвивати інтонаційну виразність та імітаційні здібності; спонукати повторювати окремі слова та вирази з відповідною інтонацією і формувати розуміння морального змісту казки, розвиток дрібної моторики.

Пальчиком однієї руки водимо по долоньці другої по спіралі, починаючи від центру.

Сорока-білобока

кашку варила,

діток-помічників годувала.

Загинаємо мізинчик.

Цьому дала,

Загинаємо безіменний пальчик.

Цьому дала,

Загинаємо середній пальчик.

Цьому дала,

Загинаємо вказівний пальчик.

Цьому дала,

Ворушимо великий пальчик.

А цьому не дала:

Він дрова не рубав, воду не носив,

Піч не топив, кашу не варив.

Справжній лежень!

Пальчикова гра «Борщик»

Мета: навчити інсценувати римовані історії за допомогою пальців.

Згинаючи вказівний і середній пальчики, зображуємо зайчика.

У лісі Зайчик жив,

Долоні обох рук зімкнуті, надаємо їм округлої форми,

зображуємо капустинку.

З капусти борщ варив.

Імітуємо помішування борщику пальцем однієї руки над долонею другої.

Потім помішав,

Імітуємо куштування борщику.

Потім куштував,

Указівним пальцем показуємо заперечення.

Несолоний , діти,

Імітуємо соління борщику.

Треба посолити.

Пальчикова гра «Курочка»

Мета: розвивати дрібні моторні навички, допомагати передавати рухи, пов'язані із образом курочки.

Пальці однієї руки в кулачку — утворюють «мисочку з водою».

Указівний і великий пальці другої руки — «дзьоб»,
а решта — «гребінець». Виконуємо рухи, що імітують,
як курочка п'є воду.

Гребінь маленький у Курочки є,
А дзьобом водичку Курочка п'є:
Дзьобик у мисочку вниз опускає,
Потім угору його підіймає.
Знов опускає і знов підіймає —
Свіжу водичку так попиває.

Пальчикова гра «Зустріч»

Мета: викликати позитивні емоції, бадьорий настрій, розвиток дрібної моторики.

Руки підняти вгору,
кожен пальчик по черзі з'єднуємо
з великим пальцем.

Добрий день! Добрий день!

— пальчики казали,

Ми сьогодні всіх дітей

Зранку зустрічали!

Пісенька- масажик «Ладки, ладоньки, ладусі»

Плескаємо в долоні, потираємо ручки

- Ладки, ладоньки , ладусі,

Ой ладусі, ладки,

де були ви?

- В бабки.

- Що їли?
- Оладки.
- Із чим оладки?
- Із медком та солодким молочком.

Колядка «Коляд, колядниця»

Ритмічне плескання в долоні.

Коляд, коляд, колядниця,

Потираємо долоні.

Добра з медом поляниця,

Заперечні рухи вказівним пальцем.

А без меду не така,

Простягаємо відкриті долоні перед собою.

Дайте, тітко, пирога.

Переплести кисті в «замочок».

Як не дасте пирога,

Показуємо однією рукою «бичка»: указівний палець

і мізинець виставлені («ріжки»), решта пальців підігнуті.

Візьму бичка за рога,

«Крокування» вказівним і середнім пальчиками другої руки по столу.

Поведу на торжок,

Складаємо долоні разом.

Куплю собі пиріжок.

Віршована руханка «Виринай-но, рибко, близько!»

Виринай-но, рибко, близько!

кругові рухи кистями рук

Розсипай-но срібні бризки!

стиснути руки у кулачки

Щоб зловив я карася,

начебто схопити руками рибку

Карася, як порося!

руки широко в сторони

V Блок вправ

Забавлянка «Мак»

На припічку так-сяк

Пальцем однієї ручки водимо по долоні другої, складеної ківшиком.

Тру в макітрі мак, мак.

Прилетіла чорна гава

Імітуємо руками крила.

І макітерку забрала.

Ховаємо руки за спину.

Слізки в мене кап-кап,

Пучками торкаємося по черзі до щічок під очима.

Де подівся мак-мак?

Розводимо руками, знизуємо плечима.

Пальчикова гра «Зайчик взимку»

Мета: Продовжувати знайомити дітей із зимовими явищами; із життям тварин взимку, супроводжувати слова відповідними рухами.

Плавню розводимо руки, долоні горизонтально.

На землі сніжок лежить,

Указівним і середнім пальчиками показуємо «зайчика»,

який біжить по «сніжку» — другій руці, що лежить на столі.

Зайчик по сніжку біжить.

Ворушимо «вушками».

Мерзнуть вушка,

Ворушимо іншими пальцями.

Мерзнуть лапки,

Плавню показуємо рухом униз — «валянці», угору — «шапку».

Бо без валянців

та шапки.

Пальчикова гра «Котик і мишка»

Мета: продовжувати формувати уявлення дітей про життя тварин; тренувати диференційовану координацію рухів.

Стиснуті кулачки лежать на столі. Повільно піднімаємо руки і розводимо пальці в сторони.

Потім знову стискаємо кулачки і повторюємо рух.

Обережно Котик

кігті випускає.

Далі Котик їх ховає —

Мишку він лякає.

Права рука всіма пальцями «біжить» по столу до лівої,

а ліва рука «відступає» від неї.

Ходить Котик тихо-тихо.

Мабуть, Мишці буде лихо!

Міняємо напрям руху рук.

Та вона часу не гає,

Дуже швидко утікає!

Пальчикова гра «Наші пальчики ідуть»

Мета: розвивати емоційно-вольову сферу дитини; вчити наслідувати дії дорослих, розуміти інструкції, виконувати необхідні дії, вслухатися в мову дорослих, розуміти її і самотійно промовляти текст.

Перебираємо вказівним і великим пальчиками

по столу, імітуючи ходьбу.

Наші пальчики ідуть,

Перебираємо вказівним та великим пальчиками

по столу, імітуючи стрибки.

Пальчики стрибають.

Перебираємо вказівним і великим пальчиками

по столу широкими «кроками», імітуючи біг.

Наші пальчики біжать,

Перебираємо напівзігнутими вказівним та великим

пальчиками по столу, імітуючи шкутильгання.

Пальці шкутильгають.

Пальчикова гра «Зайчик-пострибайчик»

Мета: Заохочувати дітей брати участь у грі. Допомогати передавати рухи, пов'язані із образом зайчика.

Ліву долоню ставимо вертикально. Пальчиками правої руки «перестрибуємо» з пальчика на пальчик лівої, стискаючи їхні кінчики.

Стриб-скік! Стриб-скік!

Хто стрибає? Зайчик!

Стриб-скік! Стриб-скік!

З пальчика на пальчик.

Виконуємо ті самі рухи лівою рукою.

Зайчик стрибає вбік.

Стриб-скік! Стриб-скік!

Треба заплутати слід.

Пісенька-гойдалка «Гойда, гойдаша»

Примовляють, гойдаючи
Гойда, гойда, гойдаша,
Де кобила – там лоша,
Де собака – цуценя,
Там де киця – кошенья,
Де корова – там телятко,
А де мама – там дитятко!

Віршована руханка «Гноми зранку в ліс пішли»

Зранку гноми в ліс пішли (ходьба на місці).

По дорозі гриб знайшли (нахиляємося вперед, потім піднімаємося, при цьому руки тримаємо на талії).

А за ним то раз-два-три (нахиляємося вправо, вліво).

Показалися ще три! (руки вперед і розводимо в сторони).

І поки гриби збирали (нахиляємося і руками намагаємося дістати до пальців ніг).

Гноми в школу не попали (руками беремося за щоки і хитаємо головою вправо, вліво).

Побігли, поспішили (біг на місці або по колу).

І гриби всі погубили (присідаємо).

VI Блок вправ

Забавлянка «Млинці»

З борошна, на молоці
Лівою долонькою накриваємо праву долоньку і навпаки.
Печемо смачні блинці.
Цей млинець – дамо тобі,
Ліву долоньку піднімаємо на рівень грудей.
Цей млинець – дамо тобі,
Праву долоньку піднімаємо на рівень грудей.
Цей млинець я з'їм сама,
Торкаємося ручкою себе.
От уже й млинців нема.
Розводимо ручки в різні боки і знизуємо плечима.

Пальчикова гра «Пальчику, пальчику, де ти бував?»

Мета: активізують моторику рук і мовлення.

Торкаємося кожного пальчика, починаючи з великого,
й робимо легкий масаж кінчиків.
— Пальчику, пальчику,
Де ти бував?
Пальчику, пальчику,
Що ти чував?
— З меншеньким братом я
Кашку варив,
Із безіменним я кашки поїв,
Із середульшим у лісі гуляв,
А з вказівним я пісню співав.

Пісенька- масажик «Ой чук-чуки»

Ой чук-чуки, чуки-чок,
Пішли діти в садочок,
Там нарвали квіточок,
Сплели доні віночок.
масажуємо голівку, зображуючи віночок

Пальчикова гра «Без рушника»

Мета: виховувати акуратність при виконанні гігієнічних навичок, бажання тримати руки в чистоті, зняття емоційного напруження.

Імітуємо миття рук.

До струмка їжак присів,

Хутко-швидко лапки мив.

Стискаємо і розтискаємо кулачки.

Озирнувся, та дарма:

рушничка ніде нема.

Струшуємо розслабленими кистями.

Як же їжачкові бути?

Треба лапоньки струснути!

Ось так, ось так —

Воду струшує їжак.

Пальчикова гра «Нічна квітка»

Мета: ознайомити дітей з реальність навколишнього світу: рослинами, явищами природи; навчати правам для кистей рук.

Складаємо разом долоні, повільно розкриваємо їх.

Квітка незвичайна

Щоночі розквітає.

Похитуємо кистями рук ліворуч-праворуч.

Їй вітерець легенький

Пелюсточки гойдає.

Знову з'єднуємо руки в зап'ястях і повільно стуляємо долоні.

А сонечко з'явилося —

Квіточка закрилась.

Похитуємо праворуч-ліворуч складеними разом долонями.

Голівкою хитає

І тихо засинає.

Пальчикова гра «Млинці»

Мета: розвинути у дітей точність і швидкість рухів.

Імітуємо перевертання «млинців» на «сковорідці». Кисть однієї руки в такт промовлянню почергово торкається долоні другої то тильним боком, то долонею.

Ми печем, печем млинці,

А млинців багато.

Пригощаємо усіх: і маму, і тата .

Пропонуємо дітям поміняти руки.

Повставали рано ми,

Їмо їх зі сметаною.

Ох, як смачно!

У кінці аплодуємо.

Пісенька- масажик «Тосі-тосі»

Плещемо в долоньки

Тосі-тосі,

Свині в горосі,

Поросята в гречці,

Телята в капусті,

А (ім'я дитини) у хустці.

Проводимо долоньками дитини по голівці.

Віршована руханка «Ходить котик по травичці»

На перших трьох рядках згинаємо і розгинаємо ніжки в колінах, на останньому - гладимо дитячими ручками боки.

Ходить котик по травичці

у зеленій рукавичці,

а миші сміються,

аж за боки беруться.

VII Блок вправ

Забавлянка «Дибки, дибки»

Примовляємо, навчаючи дитину ходити по вузькій дошці, яка може бути розташованою під кутом, за підтримки дорослого.

Дибки, дибки!

Ходить котик по лавочці,

Водить кицю за лапочки:

Диб, диб, диб.

Пальчикова гра «Коники»

Мета: допомогти дитині сконцентрувати увагу на відповідності рухів з текстом.

Усіма пальцями ритмічно стукаємо по столу.

По гладенькому столі

Пальчики стукочуть.

Долонями показуємо коника.

Рухаємо руками вгору-вниз у такт промовлянню.

То не пальчики, ні-ні —

коники цокочуть.

Стукаємо пальцями по столу.

Цок-цок-цок, цок-цок-цок,

Складаємо разом кінчики пальців — «місток»,

перехрещуємо руки — «млинок».

За місток, За млинок.

Стукаємо пальцями по столу.

Цок-цок-цок, цок-цок-цок.

Пальчикова гра «Ходить зайчик по капусті»

Мета: допомагати передавати рухи, пов'язані із образом зайчика.

Ходить зайчик по капусті,

Указівним і середнім пальчиками обох рук показуємо «зайчика».

Носить ляльку в білій хустці.

Імітуємо руками гойдання ляльки

Ой ти, Зайку, ти наш Зайку,

Віддай нам ти тую ляльку.

Пальчикова гра «Оладки»

Мета: сформувати емоційний контакт дітей з дорослим і познайомити їх зі функціональним призначенням своїх рук, розвивати їх спритність.

Кругові рухи кулачком правої руки над кулачком лівої.

Тісто ми розколотили,

Ух-тух-тух, ух-тух-тух!

Погладжуємо долоню правої руки лівою долонею.

Сковорідку розігріли,

Ух-тух-тух, ух-тух-тух!

Плескаємо в долоні.

Ой ладусі, ладки, ладки —

Печемо оладки,

Показуємо кільця з пальчиків.

Невеличкі та пухкенькі,

Потираємо долоні.

Смаковиті, гаряченькі.

Пальчикова гра «Верба і рак»

Мета: розвиток тактильного сприйняття, уяви дітей, корекція дрібної моторики пальців рук і просторової орієнтації; стимулювання мовної активності.

Долонями утворюємо «крону пальми», притиснуті одна до одної руки — «стовбур пальми». Хитаємо руками в різні боки, намагаючись не відривати лікті від столу.

Вітер дме, задуває,

Вербу в сторони хитає

(повторюємо двічі).

Далі долонями утворюємо «краба» на столі. Під час промовляння перебираємо пальцями.

Біля верби рак сидить

І кліщами шарудить

(повторюємо двічі).

Пісенька танцювальна «А в горобейка»

Діти беруться за руки і співають.

Дві крайні дитини підіймають руки і пропускають попід ними всіх інших.

А в Горобейка жінка маленька,

Сидить на кілочку пряде на сорочку.

Та вивела нитку Горобцю на свитку,

Осталися кінці Горобцю на штанці,

Осталися торочки Горобцю на сорочки.

Віршована руханка «Ось іде до нас весна»

Ось іде до нас весна.

Все навколо ожива :

Проліски прокидаються (потягнутися),

Проліски посміхаються (посміхнутися),

Пташки прилітають (махують руками, як крилами),

Діти вибігають (біг на місці),

На луках стрибають (стрибки).

VIII Блок вправ

Забавлянка «Гуси»

- Гуси, гуси, гусинята,

З'єднуємо і роз'єднуємо на кожній ручці великий палець з чотирма іншими.

Де гуляли ви, малята?

- Ми блукали в полі,

Злегка вклоняємося і показуємо рукою на землю.

Там трави до волі.

В лісі ми блукали,

Піднімаємо руки і водимо ними з боку в бік, імітуючи дерева

Зайчиків шукали (стрибаємо).

З рибками в ставочку
Робимо руками коливальні рухи, як риби.
Плавали в таночку.
Поголюляли добре ми,
Розводимо широко руки в боки.
Скоро будемо гусьми.

Пальчикова гра «Равлик у будиночку сидить»

Мета: розвивати дрібні моторні навички, передавати рухи, пов'язані із образом равлика.

Розкрити долоню однієї руки ставимо вертикально — це «квітка».
Друга рука стиснута в кулачок — «равлик».
Равлик у будиночку сидить,
Указівний і мізинець виставляємо з кулачка — «ріжки равлика».
Висунувши ріжки, він мовчить.
Рука-«равлик» рухається по столу.
Ось равлик повзе
Потихеньку вперед.
Постукуємо «равликом» по «квіточці».
На квітку заліз,
Пелюстки погриз.
Рука-«равлик» стискається в кулак, а рука-«квіточка»
закривається, ховаючи равлика в «пуп'янку».

Гукалка «Котик з хати вибіг»

Мета: вчити дітей наслідувати голосам тварин.

Котик з хати вибіг: няв!
За ним песик: гав, гав, гав!
Курка з плота: куд-ку-дак!
А качатко: кряк!
А ягнятко: ме, ме, ме!
За ним гуска: ге, ге, ге!
Соловейко: тьох, тьох, тьох!
А пацятко: рох!

Пальчикова гра «Кульбаба»

Мета: вчити дітей виконувати рухи згідно зі словами; формувати вміння імітувати фази життя квітів, природних явищ.

Права долоня — «кульбаба», пальчики розкриті.

Кульбаба злякалась негоди та вітру —

Стуляємо пальчики.

Хутенько стулила свої пелюстки.

Ліва долоня — «сонце». На правій долоні знову розкриваємо пальці.

З'явилося сонце—

знову розквітла.

Усміхається кульбаба сонцю залюбки.

Пальчикова гра «Багатоніжки»

Мета: розвивати дрібні моторні навички, допомагати передавати рухи, пов'язані із образом черепахи.

Перебираємо пальчиками по столу, імітуючи біг багатоніжки.

Як багато ніжок

У багатоніжок.

Ніжками перебирають

І від мене утікають.

Колискова «Ой ходить сон коло вікон»

Ой ходить сон коло вікон,

А дрімота - коло плота,

Питається сон дрімоти:

- А де будем ночувати?

- Де хатонька теплесенька,

Де дитина малесенька,

Там ми будем ночувати,

Дитиноньку колихати.

Щоб спало – не плакало,

Щоб росло не боліло,

На головоньку, на все тіло.

Віршована руханка «Ми - берізки і кленці»

Ми - берізки і кленці.
В нас тоненькі стовбурці (встати).
Ми в стрункі стаємо рядки,
Виправляєм гілочки (руки вперед, в сторони).
Ледь зіп'ялись з корінців (потягування)
Дістаємо промінців.
Ми стискаєм їх вогонь (вправи для кистей рук)
В зелені своїх долонь.
Хилять свіжі вітерці (нахили тулуба)
Вліво-вправо стовбурці.
Ще й верхівки кожен ряд (вправи для шиї)
Нахилия вперед-назад.

ІХ Блок вправ

Забавлянка «Їхав собі пан»

Імітуємо їзду на конику
Їхав собі пан, пан,
На конику сам, сам.
А за паном Гриць, Гриць
На конику гиць, гиць!

Пальчикова гра «Метелики»

Мета: навчаємо передавати рухи, пов'язані із образом метелика, розвивати дрібну моторику пальців рук, виразність, точність рухів.

Махаємо долонями, імітуючи політ метеликів.
Ми метелики чудові,
Маєм крильця кольорові,
Над квітами літаємо,
Утоми ми не знаємо.
Горобця злякалися,
Під квіткою заховалися.
Ховаємо долоні під стіл.

Пальчикова гра «Рибка»

*Мета гри: формування узгодженості рухів. викликати позитивні емоції, бадьорий настрій.
Зімкнуті долоні повертаємо праворуч і ліворуч, імітуючи рухи рибки.*

Рибка-манюня в морі пірнає,
Рибка -манюня в морі блукає,
Рибка -манюня друзів шукає,
З ними у морі весело грає.

Пальчикова гра «Гостинці для друзів»

Мета: ознайомити дітей з поняттям «величина предметів», вчити порівнювати різні предмети за величиною, сприяти розвитку дрібної моторики.

Показуємо маленьке кільце великим і вказівним пальцями обох рук.

Найменший горішок —

Пташці синиці.

Трохи розводимо пальці.

Більший горішок—

Руденькій лисиці,

Показуємо круг великими і вказівними пальцями двох рук.

Ще більший горішок—

Для друга зайчати ,

Показуємо великий круг долонями.

Найбільший горішок—

Для ведмежати.

Стуляємо й розтуляємо пальці — кусання.

Звірятка солодкі горішки поїли

Зображуємо миття рук.

І лапоньки після обіду помили.

Пальчикова гра «Гусениця»

Мета: навчаємо передавати рухи, пов'язані із образом гусениці, розвивати дрібну моторику пальців рук, виразність, точність рухів.

Долоня однієї руки «повзе», згинаючись і розгинаючись,
по внутрішній стороні другої руки від плеча до кінчиків пальців.

Потім «повзе» назад до плеча.

А зелена гусениця

Влітку у садочку

Виконуємо те саме, помінявши руки.

По травинках повзає,

Обгриза листочки:

Долоні складаємо разом. На кожне слово «Гам!» одна долоня ковзає по другій і всіма пальцями, крім великого, «кусає» прями пальці. Потім долоні міняються.

— Гам!Гам!Гам!Гам! —

Зупиняємось, долоні складені разом.

Поїла,

Одна долоня стискається в кулачок, друга її накриває.

Спати захотіла.

Поступово розкриваємо долоні.

Проснулась —

Перехрещуємо руки в зап'ястях і махаємо кистями.

На метелика обернулась!

Полетіла, полетіла, полетіла!

Пісенька для купання «Купалися ластів'ята»

Співають під час купання дитини.

Купалися ластів'ята

Та в чару-водиці,

Щоб були ми чорнобриві

Та ще й білолиці.

У любисточку купали,

Живу воду наливали,

Щоб здоров'я тіло мало,

Лиха-горенька не знало.

Віршована руханка «Ягіл, ягіл, ягілочка»

Ягіл, ягіл, ягілочка,

Ягілова дочка (прискорена ходьба на півпальцях)

Устала ранесенько,

Вмивалася білесенько (імітація вмивання),
Голівоньку чесала,
Стьожки надівала (масаж голови від чола до потилиці),
Квіточки позбирала,
Віночок заплітала (присідання і вставання, руки на поясі).
На вулицю вийшла,
Як зіронька зійшла (перекочування стоп ніг з пальців на п'яти),
Взялася попід боки,
Показала скоки (стрибки на місці).

Література

1. Волкова І. Пальчикові ігри. Для всіх вікових груп. Х.: Вид-во «Ранок». 2017. 64 с.
2. Волкова І. Пальчикові вправи. Для всіх вікових груп. Х.: Вид-во «Ранок», 2017. 64 с.
3. Дитячий Фольклор. Збірка. Бібліотека української усної народної творчості. Упорядкування, вступна стаття та примітки Г. В. Довженок. Ілюстрації Ю. Криги. Київ: «Дніпро», 1986. С. 8 - 10.
4. Забавлянки. Віршотворені ігри для спілкування з дитиною, пробудження, годування, купання, масажу. К. : Час майстрів, 2019. 64 с.
5. Про сороку-ворону і всіх-всіх-всіх: забавлянки і колісанки: для дошк. і молод. шк. віку/ упоряд. С.Попадюк; худож.Н.Корнєєва. К.: Рідна мова, 2020. 48 с.
6. П'ятночко Л., Гижа О. Ходить котик по лавочці: Забави для наймолодших. Львів: Свічадо, 2008. с. 30- 32.
7. Слово до слова – звучить рідна мова. Молодший вік/ О.М. Коваленко, Т.В. Єпіфанова-Кожевнікова. Харків: Ранок, 2017. 144с.
8. Школьник С.Я., Агеєнко Т. А. Веселі пальчики – Харків, 2005 – 16с.
9. Яловська О.О. Пальчики дошкільнят: розвиваємо руку – розвиваємо мозок / О.О.Яловська. Тернопіль. : Мандрівець. 2011. 228 с.